

## ***Η θέση της λογοτεχνίας στα εγχειρίδια της τουρκικής γλώσσας στο ελληνικό Γυμνάσιο και η διδακτική της αξιοποίηση.***

**Σαββίδου Δέσποινα**, Μεταπτυχιακή φοιτήτρια στο Τμήμα Γλώσσας, Φιλολογίας και Πολιτισμού  
Παρευξείνιων Χωρών του Δ.Π.Θ.

### **Εισαγωγικά: Λογοτεχνία και γλωσσική διδασκαλία.**

Το λογοτεχνικό κείμενο- βιβλίο από τη φύση του είναι «ανοιχτό» στην πολλαπλότητα και την πολυσημία του νοήματος και προσφέρεται για να διεγείρουμε τη δημιουργική φαντασία των μαθητών, έτσι ώστε μέσα από την ανάγνωση, την κατανόηση και την ερμηνεία τέτοιων κειμένων να ενισχυθούν οι γνώσεις, η επικοινωνιακή ικανότητα και η συναισθηματική τους ανάπτυξη, κάτι στο οποίο στοχεύουν και άλλα γνωστικά αντικείμενα, ανάμεσα σε αυτά και η διδασκαλία της τουρκικής γλώσσας.

Η λογοτεχνία θεωρείται ένα είδος αυθεντικού λόγου και ως ένα αγαθό μόρφωσης είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη γλώσσα<sup>1</sup>. Βασικό χαρακτηριστικό της λογοτεχνικής γλώσσας είναι ότι αγγίζει το συναισθηματικό κόσμο του αναγνώστη προκαλώντας του πλήθος συναισθημάτων<sup>2</sup>. Ο διδασκόμενος με ένα λογοτεχνικό κείμενο- έργο δε μελετά μόνο τη γλώσσα, αλλά του δίνεται η δυνατότητα μέσω της διαθεματικότητας που το χαρακτηρίζει και την παράλληλη εξέταση διαφόρων ειδών λογοτεχνικού λόγου, να εξετάσει και να αποκτήσει γνώσεις και για άλλα θέματα ή και γνωστικά αντικείμενα. Ένα λογοτεχνικό κείμενο ή έργο μπορεί να γίνει εργαλείο στα χέρια του εκπαιδευτικού για τη διδασκαλία μιας ξένης γλώσσας αφού μπορεί να αποτελέσει δείγμα της διδασκόμενης γλώσσας αλλά και του πολιτισμού της.

Κατά τη διδασκαλία της ξένης γλώσσας, τα λογοτεχνικά κείμενα- έργα μπορεί, όπως συμβαίνει αρκετά συχνά, να μην είναι στην αυθεντική μορφή τους αλλά να είναι μεταφρασμένα. Στην περίπτωση αυτή, τα πλεονεκτήματα που προσφέρει η λογοτεχνία είναι λιγότερα, διότι χάνεται η ευκαιρία για μελέτη της πολυσημίας και πολυμορφίας της νέας γλώσσας<sup>3</sup>.

Ο εκπαιδευτικός, όταν επιλέγει λογοτεχνικά κείμενα, θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη του το βαθμό δυσκολίας τους, καθώς και το επίπεδο των γνώσεων και γλωσσομάθειας των διδασκόμενων, την καταλληλότητα των περιεχομένων σε σχέση με την ηλικία, τα ενδιαφέροντά τους, τις προτιμήσεις τους και να «αξιοποιεί» τη λογοτεχνία με τον καλύτερο δυνατό τρόπο ώστε να δημιουργήσει μαθησιακά κίνητρα<sup>4</sup>.

Η γλωσσική διδασκαλία δεν εστιάζεται στην εκμάθηση γραμματικής και συντακτικού- ή τουλάχιστον όχι μόνον. Με το μεθοδολογικό πλαίσιο της κειμενοκεντρικής προσέγγισης οι γλωσσικοί στόχοι κινούνται επαγωγικά από το παράδειγμα και τη χρήση στην κατάκτηση της δομής<sup>5</sup>. Επιπλέον, στα λογοτεχνικά κείμενα ο λόγος είναι συγκινησιακά φορτισμένος και οι μαθητές συν-κινούνται, αφού η διδακτική τους αξιοποίηση καλλιεργεί διάφορα συναισθήματα, συμβάλλει στην αισθητική καλλιέργεια, στην ανάπτυξη της φαντασίας, στην ψυχική ωρίμανση και φυσικά στη γλωσσική τους ανάπτυξη<sup>6</sup>.

Κατά τον Robinson και Spodek η λογοτεχνία αποτελεί μια προφανή πηγή ποικιλίας στη χρήση λέξεων και λεξιλογίου, δίνοντας τη δυνατότητα στο μαθητή να αναπτύξει όχι μόνο την ενεργό λεξική γνώση, αλλά και τη δημιουργική χρήση της λέξης. Μία σωστά οργανωμένη και

<sup>1</sup>Σπανός, Γ. (2002). Η γλώσσα ως προσδιοριστικός παράγοντας της διδασκαλίας της λογοτεχνίας στη Νεοελληνική Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Στο: *Λογοτεχνία και Εκπαίδευση*, Αποστολίδου, Β. & Χοντολίδου Ελένη, (επιμ.), σελ. 69-74, Θεσσαλονίκη, Τυποθήτω- Γιώργος Δαρδάνος

<sup>2</sup>Χατζησαββίδης, Σ. (1999). Γλώσσα και Λογοτεχνία: ο λογοτεχνικός και ο μη λογοτεχνικός λόγος. Στο: *Λογοτεχνία και Εκπαίδευση: (μέρος 1<sup>ο</sup>) Η λογοτεχνία στο σχολείο: βασικά προβλήματα και εφαρμογές*, Αποστολίδου Β., Χοντολίδου Ε. (επιμ.), σελ. 56-59, Θεσσαλονίκη, Γιώργος Δαρδάνος

<sup>3</sup>Harmer, J. (2001). *The practice of English language teaching*, Longman, σελ. 87

<sup>4</sup>Χατζησαββίδης Σωφρόνης- Χαραλαμπίδης Αγαθοκλής, Η διδασκαλία της λειτουργικής χρήσης της γλώσσας: θεωρία και πρακτική εφαρμογή, Θεσσαλονίκη, 1997, Κώδικας, σελ. 116

<sup>5</sup>ό.π., σελ. 114

<sup>6</sup>Φλωρά, Αφ., *Η συμβολή της λογοτεχνίας στη γλωσσική ανάπτυξη του παιδιού*, www.pasyvn.gr

κατευθυνόμενη διδασκαλία των λογοτεχνικών κειμένων μπορεί να συμβάλλει αποτελεσματικά τόσο στην κατανόηση της λεξικής σημασίας που είναι ένα από τα δυσκολότερα σημεία της διδασκαλίας/ εκμάθησης του λεξιλογίου όσο και στη δημιουργική χρήση της γλώσσας<sup>7</sup>.

Μέσα από ποικίλες δραστηριότητες με επικοινωνιακό χαρακτήρα, το λογοτεχνικό κείμενο μπορεί να γίνει αντικείμενο ώστε οι μαθητές να έχουν ενεργό συμμετοχή σε δημιουργικές δραστηριότητες. Με τη διαλογική επεξεργασία και κατανόηση του περιεχομένου του λογοτεχνικού κειμένου οδηγούνται σταδιακά στον εμπλουτισμό της γλώσσας- στόχου, έτσι ώστε να μην τη μαθαίνουν με ένα στείο τρόπο αλλά σε συνθήκες χρήσης.

#### **A. Λογοτεχνικά κείμενα στα εγχειρίδια διδασκαλίας της τουρκικής γλώσσας στο ελληνικό Γυμνάσιο<sup>8</sup>.**

Κριτήριο για να χαρακτηρίσουμε τα λογοτεχνικά κείμενα των βιβλίων στην έρευνά μας ως λογοτεχνικά αξιοποιήσιμα ή μη αποτέλεσε το πλαίσιο της διδακτικής πρότασης: υπάρχουν ή όχι δραστηριότητες που αξιοποιούν τη λογοτεχνικότητα του κειμένου ή αναφέρονται αποκλειστικά σε γραμματικά ή συντακτικά φαινόμενα;

Επισημαίνουμε εξ αρχής ότι πολλά από τα λογοτεχνικά κείμενα που εντοπίστηκαν στα εν λόγω βιβλία γλωσσικής διδασκαλίας είναι αποσπάσματα και κάποια έχουν απλοποιηθεί για να ανταποκρίνονται καλύτερα στο επίπεδο των μαθητών.

#### **Εγχειρίδια για τη διδασκαλία της τουρκικής ως ξένης**

##### **1. Temel Türkçe 1 (A' Γυμνασίου)**

Συγγραφείς του βιβλίου είναι η Μαρία Μαυροπούλου και η Σοφία Πρόκου, διδάσκουσες την τουρκική γλώσσα στο Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών στο Τμήμα Τουρκικών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών. Ανήκει, όπως και τα υπόλοιπα, στη σειρά του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων και του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου. Απευθύνεται σε μαθητές της Α' Γυμνασίου, οι οποίοι δεν έχουν την τουρκική ως μητρική.

Στο βιβλίο αυτό βρέθηκε ένα λογοτεχνικό κείμενο που ανήκει στο λογοτεχνικό είδος «μύθος». Ο συγγραφέας του είναι Τούρκος. Πρόκειται για γνωστό λαϊκό μύθο με πρωταγωνιστή το Νασρεντίν Χότζα. Το κείμενο έχει απλοποιηθεί και δεν αξιοποιείται λογοτεχνικά.

##### **2. Temel Türkçe 2 (B' Γυμνασίου)**

Τα στοιχεία του εγχειριδίου είναι ίδια με αυτά του προηγούμενου. Απευθύνεται σε μαθητές της Β' Γυμνασίου, οι οποίοι δεν έχουν την τουρκική ως μητρική.

Βρέθηκε ένα μόνο λογοτεχνικό κείμενο και ανήκει στο λογοτεχνικό είδος « μυθιστόρημα». Ο συγγραφέας του κειμένου είναι Τούρκος (Ahmet Midhat Efendi) και το κείμενο δεν αξιοποιείται λογοτεχνικά.

##### **3. Temel Türkçe 3 (Γ' Γυμνασίου)**

---

<sup>7</sup>Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας- Τμήμα Νηπιαγωγών Εργαστήριο Γλώσσας και Προγραμμάτων Γλωσσικής Διδασκαλίας, Πανελλήνιο Συνέδριο «Η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας (ως πρώτη/ μητρικής, δεύτερης/ ξένης)», [www.linguistics.nured.gr](http://www.linguistics.nured.gr)

<sup>8</sup>Πρόκειται για τα εγχειρίδια με τα οποία από το 2006-2007 διδάσκεται πιλοτικά η τουρκική γλώσσα σε πέντε Γυμνάσια των νομών Ροδόπης και Ξάνθης: 4ο Γυμνάσιο Ξάνθης, 6ο Γυμνάσιο Ξάνθης, 1ο Γυμνάσιο Κομοτηνής, 2ο Γυμνάσιο Κομοτηνής, 4ο Γυμνάσιο Κομοτηνής (ΦΕΚ, τ. Β', 867/10-7-2006). Η ανταπόκριση των Μειονοτικών μαθητών δεν ήταν-είναι η αναμενόμενη. Ο αριθμός των φοιτώντων στα τμήματα διδασκαλίας της τουρκικής γλώσσας παραμένει εξαιρετικά χαμηλός. Η διδασκαλία από μη φυσικούς ομιλητές της γλώσσας και η αμφισβήτηση του βαθμού γνώσης της τουρκικής εμφανίζονται ως οι κύριες αιτίες (Δημάση, Μ., Παπασταμάτης, Αδ., Στόγιος, Ισ. (2011). «Μουσουλμανική Μειονότητα στη Θράκη: Εκπαιδευτικοί προβληματισμοί». Υπό δημοσίευση στα πρακτικά του Διεθνούς Συνεδρίου: *Εκπαίδευση και Κοινωνική Ένταξη Ευάλωτων Ομάδων*. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

Τα τυπολογικά χαρακτηριστικά του βιβλίου είναι ίδια με των προηγούμενων. Απευθύνεται σε μαθητές της Γ' Γυμνασίου, οι οποίοι δεν έχουν την τουρκική ως μητρική.

Σε αυτό το βιβλίο συναντάμε 10 λογοτεχνικά κείμενα

Λογοτεχνικό Είδος	Αριθμός	Ποσοστό
Μικρή ιστορία	2	20%
Παραμύθι	2	20%
Λαϊκός Μύθος	1	10%
Ποίημα	1	10%
Μυθιστόρημα	1	10%
Διήγημα	1	10%
Κόμικ	2	20%
Σύνολο	10	

Από το σύνολο των δέκα λογοτεχνικών κειμένων τα 9 είναι πεζά, ενώ μόνο ένα είναι ποίημα. Παρατηρούμε ότι υπάρχουν δύο λαϊκοί μύθοι με πρωταγωνιστή το Νασρεντίν Χότζα.

Συγγραφείς	Αριθμός	Ποσοστό
Τούρκοι	7	77,77%
Ξένοι	2	22,22%
Σύνολο	9	

Τα κείμενα υπογράφουν Τούρκοι και ξένοι/ μη Τούρκοι συγγραφείς. Από το σύνολο των 9 συγγραφέων οι 2 είναι ξένοι/ μη Τούρκοι και 7 είναι Τούρκοι.

Οι Τούρκοι συγγραφείς είναι οι εξής:

B. Uğur Banoğlu, Behiç Ak, Nasreddin Hoca, Şükrü Enis Regü, Aysel Korkut, Akif Cemil και Nuri Can Kafli.

Οι ξένοι συγγραφείς είναι οι εξής:

K. P. Demercis/ M.G. Meraklis (Ελληνες), Fransesco Sedita (Αμερικανός)

	Αριθμός	Ποσοστό
Λογοτεχνικά αξιοποιήσιμα	6	60%
Μη λογοτεχνικά αξιοποιήσιμα	4	40%
Σύνολο	10	

Από το σύνολο των 10 λογοτεχνικών κειμένων που εντοπίστηκαν στο βιβλίο, τα 6 αξιοποιούνται λογοτεχνικά και τα 4 δεν αξιοποιούνται λογοτεχνικά.

## **B. Εγχειρίδια για τη διδασκαλία της τουρκικής ως μητρικής.**

### **1. Türkçe 1 (A' Γυμνασίου)**

Συγγραφείς είναι η Μαρία Μαυροπούλου και η Σοφία Πρόκου. Το βιβλίο ανήκει στη σειρά του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων- Παιδαγωγικού Ινστιτούτου. Απευθύνεται σε μαθητές της Α' Γυμνασίου, οι οποίοι έχουν την τουρκική ως μητρική. Τα ίδια τυπολογικά στοιχεία αφορούν και τα επόμενα εγχειρίδια.

Σε αυτό το βιβλίο συναντάμε 28 λογοτεχνικά κείμενα

Οι θεματικές που πραγματεύονται είναι επικοινωνία, ήθη-έθιμα, ο τόπος μας, διάσημοι συγγραφείς, γιορτές

Λογοτεχνικό Είδος	Αριθμός	Ποσοστό
Μυθιστόρημα	9	36%
Θέατρο σκιών	3	12%
Ποίημα	4	16%
Λαϊκός μύθος	1	4%
Γραμματεία	1	4%
Διήγημα- αφήγημα	3	12%
Παραμύθι	1	4%
Μικρή ιστορία	1	4%
Κόμιξ	2	8%
Σύνολο	25	

Από το σύνολο των 28 λογοτεχνικών κειμένων τα 21 είναι πεζά και 4 ποιήματα

Συγγραφείς	Αριθμός	Ποσοστό
Τούρκοι	10	66,66%
Ξένοι	5	33,33%
Σύνολο	15	

Από τους 15 συγγραφείς οι 10 είναι Τούρκοι και οι 5 είναι ξένοι/ μη Τούρκοι. Οι Τούρκοι συγγραφείς είναι οι εξής:

Aziz Nesin, Yaşar Kemal, Kağızmanlı Hıfzi, Cahit Sıtkı Trancı, Orhan Veli Kanık, Orhan Pamuk, Halit Ziya Uşaklıgil, Kenan Hulusi Koray, Memduh Şevket Esendal, Behçet Necatigil

Οι ξένοι/ μη Τούρκοι συγγραφείς είναι οι εξής:

Goscini- Uderzo, H. Melville, Antoine de Saint, Maria Amariotu, Sempe- Gosciny.

Από τους Τούρκους συγγραφείς συναντάμε τον Aziz Nesin 3 φορές και τον Yaşar Kemal 2 φορές.

Από τους ξένους/ μη Τούρκους συναντάμε δύο φορές την H. Melville.

	Αριθμός	Ποσοστό
Λογοτεχνικά αξιοποιήσιμα	7	28%
Μη λογοτεχνικά αξιοποιήσιμα	18	72%
Σύνολο	25	

Από το σύνολο των 25 λογοτεχνικών κειμένων τα 7 αξιοποιούνται λογοτεχνικά, ενώ τα 18 δεν αξιοποιούνται λογοτεχνικά.

## 2. Türkçe 2 (B' Γυμνασίου)

Απευθύνεται σε μαθητές της Β' Γυμνασίου, οι οποίοι έχουν την τουρκική ως μητρική.

Σε αυτό το βιβλίο συναντάμε 25 λογοτεχνικά κείμενα.

Οι θεματικές που πραγματεύονται είναι το περιβάλλον, τα ήθη-έθιμα, ο τόπος μας, τα δικαιώματα των παιδιών.

Λογοτεχνικό Είδος	Αριθμός	Ποσοστό
Μικρή ιστορία	1	4%

Ποίημα	6	24%
Μυθιστόρημα	5	20%
Λαϊκός μύθος	3	12%
Δοκίμιο	1	4%
Κόμιξ	1	4%
Διήγημα	6	24%
Θεατρικό	1	4%
Μυθολογία	1	4%
Σύνολο	25	

Από το σύνολο των 25 λογοτεχνικών κειμένων 19 είναι πεζά και 6 είναι ποιήματα.

Συγγραφείς	Αριθμός	Ποσοστό
Τούρκοι	14	70%
Ξένοι	6	30%
Σύνολο	20	

Στο βιβλίο εντοπίστηκαν λογοτεχνικά κείμενα 20 συγγραφέων, από τους οποίους οι 14 είναι Τούρκοι και 6 είναι ξένοι/ μη Τούρκοι. Οι Τούρκοι συγγραφείς είναι οι εξής:

Hasan Ali Yücel, Sait Faik Abasıyanık, Ahmet Efe, Handan Derya, Halit Fahri Ozansoy, Aziz Nesin, Niyazi Yoltaş, Mehmet Emin Yurdakul, Korkut Aysel, Yaşar Kemal, Orhan Asena, Ömer Seyfettin, Memduh Şevket Esendal, Bedri Rahmi Eyüboğlu.

Από τους παραπάνω Τούρκους συγγραφείς ο Hasan Ali Yücel εμφανίζεται 2 φορές, ο Sait Faik Abasıyanık 3 φορές, ο Aziz Nesin 2 φορές.

Οι ξένοι/ μη Τούρκοι συγγραφείς είναι οι εξής:

Sempe- Gosciny, Jules Vern, Aisopos, Mark Twain, Hamilton Edith, Antigoni Metaksa

Από τους παραπάνω συγγραφείς συναντάμε τον Aisopos 2 φορές.

	Αριθμός	Ποσοστό
Λογοτεχνικά αξιοποιήσιμα	8	32%
Λογοτεχνικά μη αξιοποιήσιμα	17	68%
Σύνολο	25	

Από το σύνολο των 25 λογοτεχνικών κειμένων που εντοπίστηκαν στο βιβλίο τα 8 αξιοποιούνται λογοτεχνικά και τα 17 δεν αξιοποιούνται.

### 3. Türkçe 3 (Γ΄ Γυμνασίου)

Απευθύνεται σε μαθητές της Γ΄ Γυμνασίου, οι οποίοι έχουν την τουρκική ως μητρική. Σε αυτό το βιβλίο συναντάμε 23 λογοτεχνικά κείμενα.

Λογοτεχνικό Είδος	Αριθμός	Ποσοστό
Ποίημα	5	21,73%
Διήγημα	8	34,78%
Δοκίμιο	1	4,34%
Λαϊκό παραμύθι	1	4,34%

Μυθολογία	1	4,34%
Μυθιστόρημα	3	13,04%
Κόμικ	1	4,34%
Μικρή ιστορία	1	4,34%
Λαϊκό δημοτικό τραγούδι	1	4,34%
Παραμύθι	1	4,34%
Σύνολο	23	

Από τα 23 αυτά λογοτεχνικά κείμενα τα 18 είναι πεζά και τα 5 είναι ποιήματα.

Συγγραφείς	Αριθμός	Ποσοστό
Τούρκοι	17	80,95%
Ξένοι	4	19,05%
Σύνολο	21	

Από τους 21 συγγραφείς που εντοπίστηκαν οι 17 είναι Τούρκοι και οι 4 είναι ξένοι/ μη Τούρκοι. Οι Τούρκοι συγγραφείς είναι οι εξής:

Necati Cumalı, Hasan Ali Yücel, Peyami Safa, Suna Tanaltay, Aşık Veysel, Onur Sancak, Erdal Alovera, Şükrü Enis Regü, Sacide Çobanoğlu, Öhan Kemal, Nurullah Ataç, Aziz Nesin, Aysel Korkut, Evliya Çelebi, Can Yücel, Selahattin İçli, Niyazi Yoltaş, από τους οποίους οι Peyami Safa και Evliya Çelebi εμφανίζονται από δύο φορές.

	Αριθμός	Ποσοστό
Λογοτεχνικά αξιοποιήσιμα	12	52,17%
Λογοτεχνικά μη αξιοποιήσιμα	11	47,83%
Σύνολο	23	

Από τα 23 λογοτεχνικά κείμενα που συμπεριλαμβάνονται σε αυτό το βιβλίο τα 12 αξιοποιούνται λογοτεχνικά, ενώ τα 11 δεν αξιοποιούνται λογοτεχνικά.

### **Παραδείγματα κειμένων λογοτεχνικά αξιοποιήσιμων ή μη.**

Ακολουθούν παραδείγματα ενός λογοτεχνικού κειμένου το οποίο αξιοποιείται λογοτεχνικά και ενός λογοτεχνικού κειμένου το οποίο δεν αξιοποιείται λογοτεχνικά.

### **Λογοτεχνικά αξιοποιήσιμο**

Το συγκεκριμένο κείμενο βρίσκεται στο βιβλίο της Α΄ Γυμνασίου Temel Türkçe 1 που απευθύνεται σε μαθητές που έχουν την τουρκική μητρική. (Μάθημα 13, σελίδα 65).

Το απόσπασμα με τίτλο «Ben körek» είναι από το βιβλίο του Ορχάν Παμούκ με τίτλο «Με λένε Κόκκινο». Ανήκει στο λογοτεχνικό είδος «μυθιστόρημα» και είναι ένα από τα κείμενα που αξιοποιούνται λογοτεχνικά.

Το συγκεκριμένο απόσπασμα βρίσκεται στο τρίτο μέρος της ενότητας, όπου εξετάζονται τα είδη του γραπτού λόγου και παρατίθεται ως παράδειγμα μυθιστορήματος. Το απόσπασμα ακολουθούν ερωτήσεις κατανόησης και λεπτομερέστερα, με βάση τις ερωτήσεις του βιβλίου:

- ζητείται από τους μαθητές να σκιαγραφήσουν, με βάση αυτά που διάβασαν στο απόσπασμα, το χαρακτήρα του πρωταγωνιστή- σκύλου
- να αφηγηθούν την ιστορία των «Επτά Σοφών» με δικά τους λόγια
- να πουν ποια είναι η σχέση τους με τις γάτες και τους σκύλους

- αν έχουν ένα τέτοιο ζώο
- αν δεν έχουν, θα ήθελαν να έχουν
- και, τέλος, να πουν ποιος είναι ο λόγος αυτής της επιθετικότητας απέναντι στα σκυλιά, με βάση πάντα το απόσπασμα που διάβασαν

Στο κείμενο του Παμουκ υπάρχει μια αναφορά στο μύθο των «Επτά Σοφών» που ξυπνούν μετά από μακάριο ύπνο που διαρκεί αιώνες. Σύμφωνα, λοιπόν, με το βιβλίο του καθηγητή:

- τα παιδιά μπορούν να ανατρέξουν σε άλλους παρόμοιους μύθους, παραμύθια, θρησκευτικές δοξασίες κ.ά. και να διαπιστώσουν την κοινή χρήση του μοτίβου του «αιώνιου ύπνου» στις μυθολογίες διαφορετικών πολιτισμών.
- Επίσης, το συγκεκριμένο θέμα έχει εμπνεύσει και σενάρια για κινηματογραφικές ταινίες. Έτσι οι μαθητές θα μπορούσαν να βρουν τέτοιες κινηματογραφικές ταινίες μαζί και με τη βοήθεια του καθηγητή.

Επιπλέον, στο βιβλίο του καθηγητή προτείνονται οι εξής δραστηριότητες:

- αν τα παιδιά μπορούσαν να κοιμηθούν και να ξυπνήσουν σε όποια εποχή ήθελαν, ποια θα προτιμούσαν;
- Θα ήθελαν να ξυπνήσουν σε παλαιότερη εποχή ή να έχουν προχωρήσει στο χρόνο και γιατί;

Επίσης, στο απόσπασμά μας γίνεται αναφορά σε κάποιες πεποιθήσεις που πηγάζουν από το Κοράνι και αφορούν το σκύλο. Με βάση, λοιπόν, αυτές τις πεποιθήσεις, στο βιβλίο του καθηγητή προτείνεται ενδεικτικά να ερευνηθούν οι μαθητές αν υπάρχουν παρόμοιες δοξασίες και σε άλλες θρησκείες ή αν υπάρχουν δοξασίες σχετικά με άλλα ζώα. (για παράδειγμα, στη χριστιανική θρησκεία υπάρχει η περίπτωση του αμνού και του εριφίου, όπου ο αμνός, το αρνάκι, συμβολίζει τον αγαθό Χριστιανό, και το ερίφιο, δηλαδή το κατσίκι, τον αμαρτωλό που θα τιμωρηθεί στη Δευτέρα Παρουσία).

### **Λογοτεχνικά μη αξιοποιήσιμο**

Το κείμενο αυτό βρίσκεται στο βιβλίο Türkçe 1 της Α΄ Γυμνασίου που απευθύνεται σε μαθητές που έχουν την τουρκική ως μητρική (Μάθημα 12, σελίδα 60).

Σε αυτό το κείμενο ο πολύ γνωστός Τούρκος ποιητής Orhan Veli Kanik, αφηγείται σε έμμετρο λόγο ένα πολύ γνωστό λαϊκό μύθο με πρωταγωνιστή το Νασρεντίν Χότζα. Το συγκεκριμένο κείμενο δεν αξιοποιείται λογοτεχνικά, αλλά γραμματικά. Δεν αξιοποιεί τους στόχους της διδασκαλίας της λογοτεχνίας, γιατί κάνει αναφορά σε μορφοσυντακτικές ασκήσεις και ως άσκηση ζητείται από τους μαθητές να βρουν στο ποίημα τους ονοματικούς προσδιορισμούς και να τους κατατάξουν ανάλογα με το είδος τους. Άρα το κείμενο δίνει την ευκαιρία να εξασκηθούν οι μαθητές στο γραμματικό αυτό φαινόμενο που εξετάζεται στη συγκεκριμένη ενότητα.

### **Συμπεράσματα**

Τα βιβλία της τουρκικής γλώσσας του γυμνασίου διαχωρίζονται σε δύο κατηγορίες, για μαθητές οι οποίοι έχουν την τουρκική γλώσσα ως ξένη και για μαθητές οι οποίοι είναι φυσικοί ομιλητές της τουρκικής. Σε αυτόν το διαχωρισμό έγκειται και ο βαθμός δυσκολίας των βιβλίων.

Παρατηρούμε ότι ο αριθμός των λογοτεχνικών κειμένων στα βιβλία της τουρκικής γλώσσας και των τριών τάξεων του γυμνασίου που απευθύνονται σε μαθητές οι οποίοι δεν είναι φυσικοί ομιλητές της τουρκικής είναι ελάχιστος και σύμφωνα με τα κριτήρια που αναπτύχθηκαν παραπάνω δεν αξιοποιούνται λογοτεχνικά. Το γεγονός αυτό στερεί από τους μαθητές την επαφή τους με την αυθεντικότητα της λογοτεχνικής γλώσσας αλλά και με τον πολιτισμό της χώρας τη γλώσσα της οποίας διδάσκονται, αφού και ένα λογοτεχνικό κείμενο μπορεί να αποτελέσει και φορέα πολιτισμού. Τα λογοτεχνικά κείμενα αξιοποιούνται για τη διδασκαλία της γραμματικής και ως ασκήσεις μορφοσυντακτικού περιεχομένου.

Στη σειρά των βιβλίων της τουρκικής και των τριών τάξεων του γυμνασίου που απευθύνονται σε μαθητές οι οποίοι είναι φυσικοί ομιλητές της τουρκικής παρατηρείται μία πληθώρα λογοτεχνικών κειμένων. Η πλειοψηφία τους όμως αξιοποιείται όχι λογοτεχνικά αλλά ως διδακτικό υλικό για μορφοσυντακτικές ασκήσεις ή ασκήσεις γραμματικής.

Το ερώτημα όμως είναι κατά πόσον οι μαθητές αυτοί κατέχουν ουσιαστικά ή έχουν διδαχθεί την τουρκική γλώσσα και μπορούν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των λογοτεχνικών κειμένων που έχουν επιλεγθεί.